СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XL. Ч. 246. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 21 жовтня 1932. VOL. XL. No. 246. Jersey City, N. J., Friday, October 21, 1932. THREE CENTS.

РУЗВЕЛТ ПРОТИ НЕГАЙНОЇ ВИПЛАТИ БОНУСА

ЗАЯВЛЯЄТЬСЯ ЗА ОПОДАТКУВАННЯ ПИВА ДЛЯ ЗРІВНОВАЖЕННЯ БУДЖЕТУ.

ПІТСБУРҐ. — Ґовернор Рузвелт стрінув надзвичайно тепле приняття з боку понад 30,000 виборців, котрі прибули на „Форбес Філд", щоби послухати його бесіди. Сам він був у дуже добрім розположенню, бо партійні лідери запевнили його, що непевні досі стейти, як Пенсилвенія, Огайо і Вест Вірджінія, станунь по його стороні.

У своїй промові дав Рузвелт вияснення, чому він досі не забирав слова в справі ветеранського бонуса. Він казав, що це є абсурдом ставити вимогу негайної виплати міліярдового бонуса до влади, яка ввесь час боролася з двобіліоновим дефіцитом і якого й досі не позбулася. Рузвелт зазначив, що не може бути мови про виплату бонуса, поки не буде зрівноважений буджет і готівка в касі як надвишка.

Щоби чимскорше довести до дійсного зрівноваження буджету Рузвелт є за те, щоби негайно знести прогибіцію і наложити на пиво такі податки, які допомогли би покривати касові недобори.

СМИТ ЗА РУЗВЕЛТА.

НЮ ЙОРК. — Бувший ґовернор Ал Смит заявився перший раз підчас публичної промови за вибір Рузвелта президентом. Говорив до 2,000 демократів, зібраних у Тамані Гол.

ІРОНІЯ СУДЬБИ.

НЮ ЙОРК. — Коли зійшлися самі стовпи Тамані Гол, то оплескували ріжних демократичних лідерів і викликували їх по імени. Тільки ніхто не згадав за бувшого мейора Джімі Вокера, донедавна так дуже популярного.

ДОНЕВЕН НАЗИВАЄ РУЗВЕЛТА „ФЕЙКЕРОМ".

ВОТЕРТАВН (Ню Йорк). — Полковник Вилієм Доневен, рупубликанський кандидат на ґовернора нюйорського стейту, назвав у своїй виборчій промові ґовернора Рузвелта „політичним фейкером", котрий послугується дуже „дешевою політичною тактикою". Він каже, що Рузвелт покликується на те, що ходив разом з Доневеном до школи. Доневен каже, що вони обидва ходили до Коломбія Ло Скул, але Рузвелт не знав його, бо був старший від нього й уважав себе „паном", а Доневен мусів заробляти на життя, щоби пробитися через школу.

НІБИТО ДОБРИЙ ВОЯК, АЛЕ КЕПСЬКИЙ АДМІНІСТРАТОР.

ВОТЕРТАВН. — Полковник Доневен скритикував гостро полковника Лімена, демократичного кандидата на ґовернора, за те, що він хвалив його хоробрість підчас війни і виказував, що він визнається на военнім ремислі, але не на адміністрації стейту. Лімен хотів доказати, каже Доневен, що він є добрий на часи мира й на ґовернора, а Доневен на час війни і на полковникав армії. Це, казав Доневен, дуже дешевий „трик".

ЛЯ ФОЛЕТ ЗА РУЗВЕЛТА.

МЕДИСОН. — Сенатор Роберт Ля Фолет, прогресивний републиканець, назвав Гувера реакціонером і заявив, що Рузвелт більше відповідає поглядам лібералів і тому голосуватиме за його вибір.

ФОРД ВЗИВАЄ ГОЛОСУВАТИ НА ГУВЕРА.

ДІТРОЙТ. — Генри Форд говорив 8 мінут через радіо, взиваючи Американців голосувати на Гувера як „випробуваного лідера", а не віддавати управу держави „рекрутови".

Це була перша політична промова Форда, а третя через радіо. Він заявив, що голосував у своїм часі за вибір Вудрова Вилсона, бо він завжди попирає „такого чоловіка, що надається найкраще до джабу". І якби Гувер був демократом, то він теж голосував би за його вибір бо Гувер набрав уже великої практики і дав доказ, що вміє зарадити катастрофі, коли здержав депресію.

КОЛБІ ГАНИТЬ ФОРДА.

ДІТРОЙТ. — Бейнбридж Колбі, бувший секретар стейту, виступив проти Генрі Форда за те, що він візвав своїх робітників голосувати на Гувера. Колбі каже, що це не по американськи впливати в такий спосіб на свого робітника, ні по спортменськи і джентельменськи. Таке поступовання Форда дасться пояснити тим, казав Колбі, що Форд не має доброго виховання і доброї освіти.

РАКЕФЕЛЕР ПРО ДОБРОДІЙНІСТЬ.

НЮ ЙОРК. — Джан Ракефелер мол. пояснює в „Форбес Меґезин" свій погляд на добродійність, яка звязана з іменем Ракефелерів. Він каже, що йому було би далеко приємніше роздавати міліони долярів тисячам осіб, які надсилають до нього просьби о допомоги, бо є дуже багато людей, які дійсно заслугують на поміч. Та цілю його добродійної акції не є допомагати потребуючим, а усунути те, що спричинює нужду. Тому гроші йдуть на ріжні наукові розсліди і на поправу гиґієни; на те, щоби людям було згодом краще й здоровше жити.

ГЕНДЕРСОН УСТУПИВ З ЛІДЕРСТВА.

Бувший міністер закордонних справ Англії Артур Гендерсон, уступив з лідерства в робітничій партії. Його на минулих виборах не вибрано послом до парляменту. Тепер він каже, що лідером повинен бути член парляменту. Отже ним стане старий член партії, Лендсбури.

ЖИВА ЧЕРЕПАХА ПО 22 РОКАХ УВЯЗНЕННЯ.

У Велленд, Онт., робітники розбирали цементовий бльок, побудований тому 22 роки. На їх здивування з розсадженого бльоку вискочила жива черепаха, яка була там вмурована 22 роки. Кажуть, що черепаха зовсім здорова, тільки мала трохи ноги нерозвинені.

КОМУНІСТИ, ЗАСУДЖЕНІ НА ДЕПОРТАЦІЮ, АПЕЛЮЮТЬ ДО НАЙВИЩОГО СУДУ.

Вісім комуністів, призначених на депортацію, програли свій процес у найвищім суді Нової Шкоції і мають внести апель до Найвищого Суду Канади, в Оттаві.

Як відомо, іміґраційний уряд арештував їх за протидержавну діяльність і, як небажаних у Канаді, рішив вислати всіх до місця їх уродження. Комуністи внесли проти цього протест до суду в Галіфаксі, але нічого не зискали, бо суд затвердив рішення іміґраційних властей. Тепер комуністи відкликаються до Найвищого Суду Канади, а в межичасі сидять апроторені в Галіфаксі і, як доносять, усі здорові.

ФАРМЕР ВИКОПАВ СОБІ ГРІБ І В НІМ УТРУЇВСЯ.

Недалеко Форт Вілліям (Канада) фармер Освалд Мавзо викопав яму, перебравсь у святочне одіння, спустився в ту яму і в ній по зажиттю стрихніни помер. Передтим підпалив будинки на своїй фармі.

ДЕМОНСТРАЦІЙНЕ ЗРЕЧЕННЯ.

Асистент Української Господарської Академії в Подєбрадах, Кость Михайлюк зрікся професорського титулу, наданого йому кваліфікаційною комісією при ДНМК, а саме зрікся його на знак протесту проти гнету радянським урядом українського народу.

„ГАДЖІ".

Читаючи щоденну пресу, ми нераз стрічаємося з турецькими іменами, які мають перед собою додаток „гаджі", наприклад: Гаджі-Ґірей. „Гаджі" —це почесний титул яким музулмани обділюють тих визнавців релігії Магомета, що відбули паломництво до святих місць Меки і Медини. „Гаджі" — це своєрідний шляхоцький титул, а магометани, що називаються ним, творять якби касту. Мужчини, що мають цей титул, можуть дружитися лише з жінками з тим титулом, або котрі походять з родини, якої батько має цей титул. І навпаки.

Такий самий титул принявся також і в Болгар, які, як відомо, були довгий час під турецьким пануванням. Але його надають Болгари лише тим, що відбудуть паломництво до Святої Землі. З тим титулом звязана у Болгар також сама своєрідня кастовість, як і у магометан.

НОВА МІЖНАРОДНЯ ОРГАНІЗАЦІЯ.

У Відні відбулася конференція делеґатів учительських католицьких організацій, яка покінчилася рішенням заснувати міжнародню католицьку вчительську організацію під назвою: „Всесвітній союз католицьких педаґоґів". На конференції були 44 делеґати, що репрезентували 19 організацій Австрії, Німеччини, Польщі, Злучених Держав, Угорщини, Чехословаччини і Швайцарії. До організації зголосили крім цього вже своє приступлення католицькі вчительські орґанізації Англії, Бельгії, Голяндії, Еспанії, Франції, Люксембурґа і Югославії, так, що „Всесвітній союз католицьких педаґоґів" нараховуватиме — на основі приблизних підрахунків — около 200,000 членів. Українців на конференції заступав з боку учительської секції при Укр. Кат. Союзі п. Вол. Кузьмович.

ПРИМХИ ПРИРОДИ.

Фаховий мінхенський медичний журнал передає цікавий випадок, що трапився в полудневій Африці. 54-літня жінка, що заступала свою доньку як нянька, коли ця йшла на роботу в поле, лишаючи в хаті свою дитину, почала кормити своєю грудю свою внучку. Після якогось часу бабка ствердила, що в неї виступило правильно молоко, немов би вона була матірю. Лікарі пригадують, що на подібні випадки, стверджені на Канарійських островах, звертав уже увагу А. Гумбольдт.

З СУДОВОЇ САЛІ.

Перед станиславівським окружним судом станули три сільські хлопці з Забережа: Дмитро Амброзяк, Іван Кадук і Михайло Захарчук, обвинувачені за те, що на Новий Рік на мості співали „вржаскліве песьні антипаньствове", хоч обвинувачені до вини не признаються й покликали свідків. Суд не приняв доказів і засудив Амброзяка на 3 дні арешту без завішення. Всі три внесли касацію до найвищого суду.

ОШУКАНЧА АФЕРА В ТУРЦІ.

Дня 26 серпня ц. р. в селі Стрілках приарештувала поліція переїжджаючих тамтуди автом Яцкуляка Казимира, урядника зі староства в Турці і власницю цього авта, Американку п. Саваринову. Обоїх відвезли до самбірських арештів.

Причиною арештування є це, що Яцкуляк, будучи урядником староства і членом асентирункових комісій, звільнив кількадесять осіб (головно Жидів) із військової служби. Робив це в той спосіб, що невислуженим поборовим виставляв готові військові книжочки. На днях приїхали до Турки слідчі урядники з самбірської прокуратури, щоби провірити цю справу.

Пан Яцкуляк, видячи, що біда, хотів (як каже) їхати до прокураторських властей віддати себе до диспозиції. Але по дорозі його зловили.

ВЖЕ ПІДВИШКА.

Ще люди не почали думати про потребу купити вугля на зиму, а вже з Варшави прийшла звістка, що там воно подорожіло від 3—5 зол. на тоні у продажі в роздріб.

ХВАЛЯТЬ, БО ЦЕ НІЧОГО НЕ КОШТУЄ.

В цих днях директор департаменту здоровля з Варшави, віцеміністер д-р Пестшинський, відвідав у товаристві львівського воєводи, д-ра Рожнецького, цілу низку заведень опіки над молодю, старцями, сиротами і т. п. у Львові. Між іншим п. воєвода завів мін. Пестшинського і до заведення сиріт, веденого віддавна СС. Василіянками при вул. Потоцького ч. 95, де виховуються наші сироти зі Львова і з його околиці. Міністер подивляв уладження, порядок і зразкове ведення сиротинця та не щадив слів похвали СС. Василіянки за їх працю. Варто би знати, чи п. воєводи пояснив п. міністрови, що той сирітський захист удержує українське громадянство власними засобами і що саме на днях Воєвідський Уряд у Львові в цілости зчеркнув ту допомогу, яку маґістрат по довгих заходах українських членів прибічної ради вставив був на згаданий сиротинець СС. Василіянок у Львові.

АРХЕОЛЬОҐІЧНА ЗНАХІДКА В ПЕРЕМИШЛІ.

На окраїнах Перемишля робітники знайшли під домом два кістяки і ріжне домашнє приладдя. Знавці - археольоґи ствердили, що все це походить із VI. століття після Хр. Це гробниці Ґотів, котрі в тій добі переходили наші землі. Між знахідками є залізна списа, ніж, пряжки, глиняна посудина, браслети, гребінець і перстені.

ВИСТРІЛЯТЬ РАКЕТУ З ЛЮДЬМИ.

Управитель берлінського ракетового майдану, інж. Небель, заявив, що небаром вистрілять ракету на висоту 1,000 метрів. У ракеті буде залога. Ракета висока 8 м. Коли долетить до висоти 1,000 м., то опаде луком униз. Ракета має й легкопад.

УБИВ ДІВЧИНУ.

Павло Сухий зі Сухівців (пов. Тернопіль) любився в Ст. Дацюківній. Тому, що дівчина на забаві радо розмовляла з іншими, Павло постановив пімститися. Взяв собі до помочі Петра Біловуса. Оба пішли до коршми, та сказали собі, що коли там цокнуться склянками і склянка зібється, то мусять дівчину вбити. Склянка збилася, тому теж Сухий застрілив Дацюківну з кріса, як вона в стайні доіла корову. Тернопільський суд засудив Сухого на 8, а Біловуса на 3 роки тюрми.

ЖИДИ НАРІКАЮТЬ НА СУПЕРНИЦТВО УКРАЇНЦІВ.

Львівський кореспондент варшавського сіоністичного тижневика „Гайнт" указує на незвичайну появу у Львові: великий зріст жидівських склепиків з содовою водою. Не є це наслідок спеки, ані великих зарібків у таких склепиках. Це наслідок того, що Українці виеувають Жидів з торговлі. Українці висувають Жидів не тільки з сіл, але і з міст. Найбільші жидівські склепи переходять в руки Українців, і то навіть у жидівських дільницях Львова. В багатьох галузях торговлі (масло, яйця і т. п.) Українці вже мають у Львові монополь.

У ЛЬВОВІ КУПИЛИ ДІМ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ІНВАЛІДІВ

ДІМ КУПЛЕНО З ІНІЦІЯТИВИ Й ЗА ПОЖЕРТВИ УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІҐРАЦІЇ В АМЕРИЦІ.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — Свого часу Обєднання Українських Орґанізацій в Америці заініціювало збірку на „Дім Українського Інваліда". На заклик Обєднання відозвалась українська еміґрація не лише в Злучених Державах, але й у Канаді. Спільними силами заморська еміґрація зложила 33,500 долярів на ту ціль; з того більш як дві третини зложили члени Обєднання.

Українське Товариство Допомоги Інвалідам тепер купило на власність гарний дім при вул. Потоцького ч. 48, що положений в людній і центральній частині міста Львова. Цей триповерховий дім збудований у 1904 році. Отже будова ще нова й у доброму стані. При домі знаходиться парцеля з городом простору 325 кв. сяжнів, а 31 метрів фронту від вул. Потоцького. З набуттям цеї реальности з чужих рук збільшається український стан посідання в одній з найкращих дільниць Львова. Ціна купна виносить 26,500 долярів. Тепер потрібні значні кошти на урядження дому як для інвалідів так і для початків музею української визвольної боротьби.

Рідний Край сподівається, що заморська еміґрація прийде з дальшими пожертвами на урядження „Українського Дому Інвалідів".

АНҐЛІЙСЬКА ПРЕСА ПРО ПЕТИЦІЮ В УКРАЇНСЬКИХ СПРАВАХ.

ЛОНДОН (Анґлія). — Анґлійська преса подає про внесення петиції в справі автономії для українських земель під Польщею такі звідомлення:

„Манчестер Ґардіен" з дня 8 жовтня: „Автономія для Східньої Ґаличини. Пятнацять послів з лейбор і інших партій внесли до Союза Націй петицію в справі Східньої Ґаличини. Петиція звертає увагу на те, що Рада Амбасадорів дала в 1923 році Польщі дозвіл задержати в посіданню Східню Галичину тільки під тою умовою, що ці землі дістануть автономію. Тому, що цього зобовязання не виконано, підписані звертаються до Союза Націй, щоби він застановився над тим, чи цю справу не належить передати Міжнародньому Трибуналови в Газі".

Подібне звідомлення подає також „Нюз Кронікл" з 10 жовтня:

„Поляки і Галичина. Ґрупа послів, консерватистів, лібералів і лейбористів, внесла до Союза Націй петицію в справі української меншости в Польщі і в справі надання автономії для Східньої Галичини. Ті, що підписали петицію, заявляють, що Польщі дано дозвіл остатися в Східній Галичині на підставі зобовязань, зясованих у рішенню Ради Амбасадорів в Парижі в 1923 році. Цих зобовязань не виконано. Тому посли звертаються до Ради Союза Націй, щоби Рада застановилася над тим, чи справу не повинносЯ передати Міжнародньогу Трибуналови в Газі". — (Укбюро).

СВЯТО ВІДКРИТТЯ ПАМЯТНИКА І. ФРАНКОВИ ВІДЛОЖЕНО.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — Комітет Будови Нагробника Іванови Франкови оголосив комунікат, що свято відкриття нагробника відложено до травня 1933 року. Причиною того є брак коштів на викінчення нагробника та потреба більшого часу, щоб відповідно приготовити вокальну частину свята.

Комітет закликає громадянство до дальших жертв на викінчення нагробника, щоб його поставленням вшанувати достойно память найбільшого сина галицької землі.

ПОСОЛКА М. РУДНИЦЬКА ВІДВІДАЛА ДЕ ВАЛЕРУ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Підчас сесії Ліґи Націй українська посолка до варшавського сойму, Мілена Рудницька, була на авдієнції в ірляндського премієра Де Валери, що головував на цій сесії Ліґи Націй. Поляки кажуть, що посолка відвідала Де Валеру в звязку з українською петицією до Ліґи Націй про переслідування й нищення польською владою української кооперації на Волині.

ТЯЖКО ПОБИТО УКРАЇНСЬКОГО ПОСЛА.

РІВНЕ (Волинь). — Дня 2 жовтня на вулиці міста Здолбунова тяжко побито українського посла до варшавського сойму, Михайла Матчака. Нападу доконано на многолюдній вулиці. Два невідомі чоловіки накинулися на посла ззаду, коли він ішов вулицею, й поваливши на землю, тяжко змасакрували його.

З того, що напасники навіть не робили спроби грабувати посла, видно, що напад мав політичний характер. Першу медичну допомогу послови дав лікар на залізничій стації, куди люди принесли посла майже в непритомному стані.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграниці:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗА АВТОНОМІЮ ГАЛИЧИНИ.

Горстка визначних членів британського парляменту внесла до Ліґи Націй петицію з домаганням прослідження, чому Польща досі не надала Східній Галичині автономії. В петиції піддано теж думку, щоб запитати Міжнародній Суд у Газі, чи Польща вивязалася зі свого наміру наділення Східної Галичини автономією.

До цеї петиції годі привязувати якісь реальні надії на те, що відносини в Галичині зміняться, що Польща її налякається, а Ліґа Націй поспішиться розглянути ту справу, чи віддати її Міжнародньому Судови під розгляд. Всеж таки треба бути вдячними тим чужинцям, котрі на свій лад обороняють нещасливе положення українських земель під Польщею. Ту оборону опирають вони стисло на міжнародніх зобовязаннях Польщі й на тім, що Ліґа Націй обовязана сторожити, щоби того роду зобовязання були виконані. Своє становище вони оправдують тим, що Велика Британія дала вкінці свою згоду на окупацію Галичини Польщею, а тимсамим перебрала відповідальність за те, що там діється.

Петиція та важна головно з того боку, що допомагає активізації української справи на терені Ліґи Націй. Є це допомога українській пропаганді. І так на неї треба глядіти. З такої пропаганди можуть згодом зродитися якісь полекші для українського народу під Польщею, а коли справа автономії Східної Галичини сталаб актуальною в Лізі Націй, то й Польща була би змушена щось з цею справою зробити. Та заходить небезпека, що світ готов глядіти на справу Українців під Польщею як на розвязання питання національної меншини. Ота небезпека може бути головно тоді, коли старокраєва українська політика зосередкується біля „реалізму" у виді змагань до добуття автономії. А на таке вже заносилося кількома наворотами. Такий зворот був би викривленням всеукраїнської ідеї, яка не може себе ніде, під ніякими займанщинами, ліквідувати торгами за автономії. Бо автономії треба домагатися на підставі міжнародніх договорів, а не на підставі торгів Українців з польським, чехословацьким чи румунським урядом. Ми беремо те, що нам силою накинене. Адже і вязень у тюрмі бере їжу, а навіть має право її домагатися. Разом з неволею накинули нам і автономію, але її нам не дали. І ми її домагаємось, але так, щоби видно було, що нашим бажанням не є автономія, а державна незалежність. Це мусить виходити ясно з кождого нашого політичного кроку.

І. Сулима.

ПРО СЕМУ ЗАПОВІДЬ.

Один европейський журналіст, побувавши в Москві та в інших великих і малих містах Радянського Союза, помітив таке цікаве явище: часто буває, що на ринку зчиниться крик і лемент, — то кричать і голосять обкрадені люди, переважно жінки, у яких „безпритульні" підлітки або й дорослі злодії серед білого дня виривають з рук гаманці з грішми або крадуть у них торбинки з накупленими продуктами — мукою, мясом і т. п. Европейця здивувала не так сама крадіж, а головно те, як до цього ставиться радянське громадянство на вулицях і площах. Коли злодій з украденим пакунком стрімголов тікає від своєї жертви, то ніхому не прийде на думку його ловити. Навпаки: радянська „публика" ставиться до нього байдуже, навіть співчуває відважному злодієви, особливо, коли це безпритульний хлопчак.

Таку авантуру малого злодія вважають загально майже геройським учинком. Щодо обкрадених, то на їхні зойки й нарікання ніхто не звертає уваги мовляв, — не лови гав на ринку!

В біблії записана сема заповідь — „не кради", — проголошена, згідно з переказом, Мойсееви на горі Синай. Ця мудрість давніх часів на малоазійському сході ввійшла в основу культури Греції й Риму, та поширилася разом з християнством у цілім цівілізованім світі. Моральні й правні норми, правила, як людина має поводитися в суспільнім житті, протягом довгих століть таки перемогли над середньовічним „кулачним правом" у Західній Европі і в тих краінах, що приняли західньо-европейську культуру. Боротьба за право, за рівноправність і гідність людини записана на сторінках великої книги, що називається культурний поступ людства.

Вимюк у цьому культурному й моральному поступі творила Московщина. Коли візьмете книгу відомого російського історика Ключевського „Оповідання чужинців про московську державу", — то побачите, що вже в старих часах, чотири й пять віків тому, західно-европейські подорожні помітили глибоку ріжницю в правних засадах своїх і московських.

Вже в 15—16 столітті старе **римське право** дало основу для суспільних і державних порядків більшости країн західної Европи. Не те було на Московщині. **Цар московський був не тільки володарем; він був деспотом східньо-азійського типу.** Деспот не визнає ніякого права, ніякого закона, крім своєї власної волі, чи самоволі. Англійського правника Флетчера, який був у Москві при кінці 16 століття, дуже здивували оповідання про те, як цар Іван Страшний, їздячи вулицями Москви, „наказував рубати голови тим людям, які попадались на вулиці і яких облича йому не подобались". Між народами західньо-европейської культури державна влада мусіла визнавати деякі недоторкальні права своїх громадян, як: право власности, право участи в управі державою, право вільного переїзду й вибору професії. Нічого такого не знала московська держава.

Взяти хочби право власности: „Шляхта й прості люди щодо свого майна **є не тільки охоронці царських доходів, бо** все, що вони придбають, раніше або пізніше переходить до царських скринь" (Флетчер). **Не сила права, а право сили панувало в московській державі і тоді, як московські володарі називалися ще царями й пізніше, коли вони прийняли титул імператорів.** У тім часі, як у західній Европі **піддані королів** та князів ставали **громадянами** вільних держав, в московській державі відбулося **закріпощення** всіх станів — селян, міщан і дворян — в інтересі єдиного всевладного й всемогутнього царя. Родовиті й найбагатші бояри на Московщині називали себе „холопами" (невільниками) царськими.

Там, де в суспільних відносинах панує рабство, не можуть стояти високо мораль. Флетчер описує порядки на московських вулицях у 16 столітю цими словами: „Часто грабують у містах на вулицях, як хтонебудь опізниться ввечері: **але на крик ніхто не вийде з хати на допомогу, хочби й чув зойки".**

В московській державі панувало **беззаконство.** Недаром же на Московщині склалося прислівя: „Закон, як шило, — куди повернеш, туди й вийшло".

Це беззаконство вкорінилося в душі російського народа, воно жие там і тепер. Царський міністер Щербатов 1915 року сказав відомому російському політичному діячеви Мілюкову такі слова: **„Російський нарід по суті беззаконник".** („Красный Архив", ч. 50—51, Москва, 1932). Розуміється, не тільки російський нарід, але й царська влада в першій мірі була беззаконна. Вона не шанувала права, була „чорна в судах чорною неправдою", як писав один російський поет.

З початком революції 1917 року здавалося, що вже прийшов кінець віковічному російському безправству й беззаконству. Але большевицький мороз дуже скоро знищив паростки свободи. **Замісць волі й рівноправности настала диктатура, себто влада, ніякими законами необмежена** (Ленін).

В цих обставинах цілком зрозуміло, чому пошана до права й справедливости не вкорінюється в суспільстві Радянського Союза. „Риба загниває від голови" і який піп, така й парафія", кажуть на Україні. Диктатура комуністичної партії, оперта на беззаконстві, даремно тепер хапається своїх декретів, щоб припинити ті міліонові крадіжі, які вдбуваються що дня на почтах, на залізницях, на фабриках і в колективних господарствах Радянського Союза. **Даремно тепер проголошують большевики „радянську власність" за святу й непорушну.** Робітники й колгоспники скаржаться, що гроші на почті пропадають; спроби добитися слідства вимагають **безконечного ходження по ріжних установах і дуже часто не дають ніяких наслідків"** (Московська „Правда" з 21. вересня). Проти масових крадіжей Сталінове правительство видало суворі декрети, винуватих у найменшому такому вчинку комуністи засуджують на смерть. **Але розстрілами й шибеницями ніхто в світі не скасував ще злочинів.** Як може шанувати право „радянської власности" той селянин, якого комуністична партія силою вигнала з хати й обернула його в жебрака? Як може ставитись до комуністичної власности робітник, з якого большевицька диктатура витискає останній піт і кров? „Грабуйте награбоване", — отак пояснив колись Ленін темним масам свій „комунізм". Але тепер палиця обернулася другим кінцем проти **награбованої** комуністичної власности. І безбожники комуністи мусять тепер згадати про сему синайську заповідь...

„КУДИ ЙДЕ ДОРОГА НІМЕЧЧИНИ?"

Під таким заголовком написав німецький генерал-полковник Зект у віденській газеті „Нойє Фрайє Прессе" (25/IX 1932) статтю, в якій старається дати відповідь на питання, яке ми собі нераз ставимо.

„Історія Німеччини, починає Зект, доказує переважаюче значіння її географічного положення. Воно було основою впливу Німеччини в Европі в попередних століттях, воно привело до її розшматовання сусідами, що стали сильнішими".

„Для Німеччини в обличчу цього досвіду, в оточенні таких небезпечних сусідів, повстає питання, чи їй є можливим заховувати в середині Европи своє незалежне місце, а чи може вона змушена задля свого існування звязатися з Заходом чи Сходом".

Звязок з Заходом — це порозуміння з Францією.

„Чи таке порозуміння, що усунуло би всі противенства, узгляднялоб усі протилежні інтереси, між Францією та Німеччиною можливе й якою ціною?

Матеріяльні вигоди такого звязку є незаперечні, колиб Франція вклала свої капітали для розвитку економічного життя Німеччини. На цьому полі співпраця обох сусідів привелаб до розвитку як Німеччини так і Франції й цим шляхом далосяб перебороти економічну кризу в обох краях. Але Франція до такої акції не є готова. Вона старається недопустити Німеччину, щоб вона через економічний розвій дійшла до політичної сили. Франція цупко тримається формального права, яке дав їй Версайський договір, і відмовляє Німеччині всіх способів до її економічного та військового видужання. І що моглаб Німеччина дати Франції за те, щоб ця змінила свою політику супроти неї? Хто міг би бути ворогом Франції, проти якої допомога Німеччини булаб, коли не потрібною, то бажаною? Америка? Франція хотілаб поставити Німеччину в ряди тих, що відмовляються від плачення воєнних зобовязань, щоб тим самим позбутися своїх довгів супроти Америки. Німеччина втратилаб через таку зміну позиції вигляди на допомогу з боку єдиної надпартійної могутньої держави, бож єдина Америка чесно й без застережень перекреслила всі моральні й матеріяльні воєнні рахунки з Німеччиною.

То може проти Англії вдалосяб залежну й покірну Німеччину використати?

Але між Німеччиною та Англією нема ніяких політичних противенств, а економічні інтереси звязують ці краї так, що Німеччина має з того тільки користь.

Або може на випадок конфлікту між Францією та Італією змушена булаб Франція забезпечити невтральність Німеччини?

За цього Франція не потребує, бо може легко справитися з Італією та Німеччиною разом, тому невтральність булаб дуже мала заплата.

„Як показується, орієнтація Німеччини на Захід, наскільки вона є взагалі до переведення, до своєї користи сумнівна, а в своїх наслідках — деморалізуюча. Вона не веде до єдиної мети німецької політики — до повернення свободи та суверенности".

У таких обставинах може є необхідний звязок Німеччини зі Сходом, щоб могти боротися з Заходом?

У Польщі має Франція зовсім надійного союзника проти Німеччини; можна навіть сказати, що польська воля жість є ще більш активна та експанзивна.

За Польщею на Сході є Росія. Та Росія, яку західні держави були втягнули в союз проти осередних держав, через що вона занепала й не може мати впливу на Европу. Німеччина потребувала у своїй економічній здушености поля діяльности для своєї індустріяльної та особистої працездатности й активности й Росія дала їй до того простір та свою готовість до співпраці. Чи могла й може Німеччина при ворожости до себе Заходу порвати приятельські стосунки з Росією? Правда, большевизм, як його Росія намагається, як усюди так і в Німеччині, поширювати свої комуністичні ідеї. При тій гострій економічній кризі, що панує в Німеччині, ці ідеї захопили великі маси, які вірять у поміч Росії в її економічному розвитку та в обороні її політичної незалежности проти Франції та її союзників. Тісніший звязок Німеччини з Росією приніс би для першої небезпеку залежности від сильнішого приятеля.

Тому лишається для Німеччини лиш одна дорога, яка йде через збирання й злучення своїх власних сил, через що моглаб вона бути заходови й Сходови корисним приятелем, а кожному, хто хтів би порушити її мир, найнебезпечнішим ворогом.

Передаючи зміст статті Зекта, повинні ми подати дещо про особу та значіння його в сучасній Німеччині. При кінці світової війни був Зект начальником головного штабу Німеччини. По революції визначився як організатор та ідеольог нової німецької армії — „райхсвери". Він був одним з перших, що нахилили Німеччину до рапальського договору з большевиками. Зект поміг багато большевикам у переорганізації червоної армії, за що був предметом нападів не тільки з боку чужих, але й своїх. Тепер Зект не займає офіційно жадного становища; ідеольогічно звязаний з членами уряду Папена, тому його погляди на можливі орієнтації Німеччини можуть уважатися за погляди й теперішнього німецького уряду. Те, що Зект не вважає можливим тісніший звязок з Росією, — хоч перше був противник цієї думки, — показує, наскільки сильний вплив організації Гітлера на напрям політики уряду. Тому не диво, що на цьогорічні маневри райхсвери не були запрошені представники від червоної армії.

А вкінці — особливих змін у відношенні Німеччини до своїх сусідів чи то на заході чи на Сході, поки буде уряд Папена, не можна сподіватись.

П. Каш.

Володимир Левицький.

ОСТАННІЙ АКТ ТРАҐЕДІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ГАЛИЦЬКОЇ АРМІЇ (УГА)

(З моїх споминів про 2 курінь, 8 бригади, III корпусу, після його відвороту з Київа у вересні 1919 р.).

(8)

1/І. 1920. р. Через місточко переходять що дня частини І. і III. корпусу. Наш остається на місці, бо має неначе крити відворот корпусів, які стояли досі на противольшевицькому фронті. Як загально говорять, Шепель заняв Винницю, Жмеринку та Ярошинку, розігнавши рештки там осталих денікінців. Надійшли непокоючі вістки, що польські війська посуваються в глиб України, займаючи нові волинсько-подільські міста. Червоні заняли Козятин і Калинівку та посуваються на Винницю, в якій осталась наша команда міста та опіка й догляд лічниць, заповнених нашими важко хорими та раненими. Оповідають наші старшини, які приїжджають до частин із похідних шпиталів на залізничих шляхах, що по стаціях в напрямі на південь України можна ще стрінути багато „золотопогонників", денікінців, які тепер дуже ввічливі та нарікають на свій провід, що довів до такої катастрофи. Та це вже запізно, бо сучасні події годі завернути. Кажуть, що в чорноморських пристанях стоїть на поготівлі досить кораблів для денікінських відділів. Хоронимо сьогодня в містечку померлого сотника Омеляна Бранера, команданта нашого 3. арт. полка, якого звалив тиф. Хоронено цього героя — Німця з великими почестями, а гармати віддали почесну сальву. Визначився він особливо в нашому поході на Київ, а саме при здобуттю Винниці, Жмеринки і Козятина, виїжджаючи зі своїми гарматами на перед нашої боєвої лінії. Стріляниною зблизька він змушував большевиків до відвороту.

3/І. Виходимо і ми нині із Красного. Та це не вимарш нормальних частин, а один довжезний обоз, який звемо циганським. Жартуємо собі, хоч лихо дошкуляє, а доля болючо глузує. Минаємо с. Рахни Лісові та доходимо до с. Левківців (25 вер.). По дорозі одержуємо відомости, що польські війська посуваються далі на Україну.

4/І. Ночуємо в Левківцях, де мали надію бодай один день відпочати, та рано прийшов наказ далі виходити. На дворі погана негода; під ногами грузьке болото не дає змоги й ніг з нього витягати, бо й небагато в нас сили після недавнього перебутого. Багато з нас в порваному взутті, в легоньких, ще австрійських плащах, без грошей, з недавніми ранами та післятифовими наслідками ледви волічуть ногами цею важкою дорогою нашого походу на південь. Минаємо с. Юрківку, в якому донедавна учителювала Оксана Бучманюк з Отиниїщини. Місцеві селяни називають собі „галичанку вчительницю", бо ця ідейна дівчина при відвороті українських військ з Галичини зуміла по мужеськи поставитися збройно проти нових наїзників, які грабили українські склади. Над вечір на силу доволікається наша частина до с. Горицківки (12 вер.). Лютий тиф вишукує ще між нами нові жертви. Хорих мусимо тягнути за собою, бо нема їх де оставити. Погана негода на дворі, брак теплого одіння та лікарської помочі ставить причинами великої смертности стрільців. Померших героїв ховаємо на місцевих цвинтарях, якщо маємо час, а коли ні, віддаємо місцевому „старості" (начальникови громади) на похоронення. До Київа кровю наших героїв значився наш похідний-побідний шлях, а до Одеси значиться він новими трупами та могилами галицьких синів.*) В добавку до того села, якими переходимо, також хорують на тиф. Бажаним виздоровців (бо тільки вони є тепер безпечні перед тифом) є: як найшвидше дістатися до теплої хати та відпочати хочби біля місцевих затифлених селян після важкої дороги нашого походу.

5./І. Одержуємо вістку, що Начальна Команда переїхала на ст. Крижепіль. Народ у селах, через які переходимо, не дуже до нас ввічливий. По деяких селах навіть займає ворожу поставу — от хочби у Горишківці. Тут хотіли місцеві дядьки розоброїти наших хлопців, які були вислані по підводи. Зібрана товпа місцевих з „утинанками", себто обрізаними крісами, під кожухами хотіла розправитися самосудом з вістуном та з чотирма стрільцями. Умовлені стріли вгору та свисток віснуна заалярмували нашу сотню, яка окружила дядьків та не допустила до кровавої розправи. Багацько з них повтікало, тільки деяким попало по заслузі. Минаємо с. Жолоби та досягаємо м. Комаргород і заквартировуємо на присілку Отченашівці. Займаю кватиру у рим.-католиків, які не вміють по польськи говорити, а тільки обставина, що дуже часто бувають у польського ксьондза, заставляє їх признаватися до Поляків. Їхні предки — це колишні наші уніяти.

6/І. Ховаємо сьогодня померших стрільців. Свят Вечір святкуємо в домі православного священика. Приявні всі старшини куріня з командантом. Старенький священик благословить нашу скромну вечеру та бажає швидко вернутись домів вільними громадянами. Сот. Станимир дякує щиро за теплі слова та, навязуючи до минулого Святого Вечера, який обходили ми в крузі своїх рідних під Львовом, бажає слідуючі свята святкувати на вільній ближчій батьківщині. Традиційні коляди всіх зібраних у родинному крузі місцевого священика закінчили цей Святий Вечір.

7/І. Різдво. Перебуваю в курінні між товаришами, бо мої хазяїни рим. кат. й не святкують цих свят. Оповідаємо собі ріжні події, сягаємо гадками у минуле й числимо, скільки від тоді наших знакомих нема між живими. О! Велике число тих героїв, що відійшли від нас, що життям своїм молодим заплатили, сповняючи свій святий обовязок для Батьківщини. Перед вечером знайшли ми веселе товариство місцевих учительок та гімназисток-Українок, які раді були нашим приходом. Передше вчилися та студіювали вони в тульчинській гімназії; тепер перебувають дома зпиводу загального несупокою в цих околицях. Тиф забрав їм недавно родичів, тож мусять працювати також на удержання своїх молодших братів.

(Дальше буде).

*) Гл. „Новий Час", ч. 6, з 6. І. 1932.

ФРАНЦІЯ І СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО

(УП) Французька преса опублікове як що року так і тепер статистичну аналізу французького платничого біляксу за 1931 рік. Ця аналіза дає нам повний образ руху капіталу в останньому часі, спричиненого недовірям Франції до всього і вся, а передовсім надмірними французькими тенденціями забезпеки Франції.

Започатковане в 1931 році стягнення французького капіталу з чужини треває ще й тепер, лише що темпо його побільшилось. Стягання це йшло в той спосіб, що французькі банки і господарські круги масово випродували засоби чужих акцій, що в них були в запасі. Обчисляють, що лише в 1931 році позбулась Франція тих акцій на суму 12 мілярдів франків. До того французький банк почав позбуватися запасів чужих девіз з моментом, коли деякі держави відмовилися взагалі від золотого стандарду. Запас чужих девіз французького банку зменшився з 16 на 5 мілярдів франків. Взагалі за останніх два і пів року Франція витягнула з обороту в світовому господарстві коло 50 мілярдів франків. До того треба ще додати, що таке нагле витягання французьких капіталів спонукало й інші держави, як Голяндію, Швайцарію та інші, робити те саме, а в наслідок того й власні капітали ріжних держав почали відтягатися з круга ділання.

Країни, по яких вдарив найбільше цей французький маневр, були примушені відказатись від золотого стандарду і взятися за дефляцію. Щоби не допустити до валютового краху в деяких країнах, рішилася Франція дати їм до диспозиції тимчасовий кредит у висоті 10 мілярдів франків. Цей кредит одначе пішов в більшости на покриття зновуж таки витягнених Францією капіталів, а декуди він прийшов запізно. Розуміється, що разом з кредитом примушувала Франція дані держави йти по французькій лінії заграничної політики. Для нагромаджених в Франції капіталів не було поля до попису. Отже приходилось їх таки в самій Франції льокувати. Про скількість нагромадженого в Франції капіталу свідчить цифра про запаси золота в французькому банку. Запаси золота виносять у Франції 82 мілярди франків. Так було при кінці першої половини 1932 року. До того всього долучаються ще запаси золота в приватних руках та приватних банках, які роблять це на власну руку. Запаси золота в цих кругах обчисляють на 8—10 мілярдів франків.

Франція стягнула зі всього світа майже всі свої капітали, не рахуючи сюди кредитів, уділених деяким державам, союзникам Франції. Їх вона стягнути не може в даний момент. Увесь цей капітал проміняла вона на золото, яке держить у себе дома. Це надмірно скоре стягання капіталів прибрало катастрофальні розміри і в самій Франції довело до того, що її платничий білянс чимраз то гіршає. За 1931 рік пасиви платничого білянсу Франції виносять 27.21 мілярдів франків, коли в 1930 році вони виносили лише 8.27 мілярдів.

В першій половині цього року цей білянс ще погіршав, бо до скарбу перестали впливати податки від капіталів, ульокованих на чужині. Також репараційне сальдо відпало зовсім. Через нагромадження капіталу в краю держаться на високому рівні кошти прожиття, що в першу чергу відчуває чужинецький туристичний рух у Франції. Туристика дала Франції в цьому році лише 5.5 мілярдів, а в минулому 6 мілярдів. Високий життєвий рівень не дає змоги знизити коштів продукції в індустрії і дешево збувати товар за границею. Зачато також гальмувати імпорт, щоб якось вирівнати позиції, але й це до нічого не довело. Дефіцит у доходах виносить таки коло 3 мілярди франків.

Витягання французьких капіталів з чужини осягнуло майже кінець, а тим самим світове господарство позбулось того фактора, що йому в останні часи дуже шкодив. Зате в Франції розвинулась велика психоза страху. Французькі капіталісти бояться за свої капітали. Ця психоза поволі переходить і на французьку заграничну політику, яка здається в останньому часі випустили зі своїх рук таку небезпечну зброю, як роздавання своїм приятелям політичних кредитів. Тепер уже не буде так легко Французам примушувати непокірні держави кредитовою політикою до послуху Франції, зглядно притягати собі нових трабантів. Дальше відтягання кредитів вже неможливе, бо нема що витягати, зглядно ніхто вже не може віддавати, а дальше французький капітал боїться тепер полишити Францію. На якийсь час мусить Франція залишити методи роблення заграничної політити за поміччю своїх капіталів, це однак ще не значить, що вона цей спосіб політичної боротьби поклала до архиву.

Саме тепер ідуть підготовки до світової господарської конференції, яка займеться мабуть також і поновним розподілом золота в цілому світі. З деяких французьких кол зачувати, що Франція приготовляється знов до моменту, щоб запропонувати світови уздоровлення французькими капіталами. Розуміється, що при цьому французький капітал добре заробить, цебто принесе на довгі часи власникови певну ренту, але при цьому зискає й французька держава, бо зуміє себе відповідно забезпечити на довший час перед зовнішними ворогами.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ПЛЕЙНС, ПА. Бр. св. Андрея, від. 48, повідомляє, що надзвичайний мітінґ відбудеться в неділю, 23 жовтня, в годині 2-ій пополудни, в гали Мих. Негребецького, 84 Рівер ул. Не явившийся член заплатить кару 50 ц., а урядник 1 дол. — С. Карбовничак, предс.; Й. Кривий, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Сестр. Рожд. Пр. Богородиці, від. 36, повідомляє своїх членниць, що мітінґ відбудеться в суботу, 22 жовтня, в годині 8-мій ввечір, в гали церковній. Просимо всіх членниць прибути на мітінґ, бо є важні справи. На мітінґу буде головний предсідатель У .Н. Союза в справі, про котру нам всім треба знати. Нагадується довгуючих членниць, щоби прийшли і вирівнали свої довги. — Олена скробач, предс.; Ева Герула, кас.; Софія Гунька, секр.

ВЕСТ ПУЛМАН ІЛЛ. Річний мітінґ сестрицтва Рождества Пр. Богородиці, від. 216 У. Н. Союза відбувся в неділю, дня 9-го жовтня, в годині 2-гій пополудни. На тім мітінґу зістали вибрані нові урядники як слідує: Марія Карплюк, предс.; Параня Шавала, заст.; Антоніна Сосновська, фін. секр.; Олена Шпорлюк, заст.; Марія Семчишин, кас.; Стефанія Екстен, заст.; Анна Гасюк, рек. секр.; Марія Бучман, заст.; Олена Міськевич і Катерина, Стрельчук, контр. комісія; Анна Стефанюк і Марія Бучман, надз. хорих; Олена Гавришків до прапора; Текля Ничай, дверниця.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

З діяльности хору „Бандурист"

Після короткої літньої перерви, хор „Бандурист" відновляє знову свою діяльність. Кожного тижня в понеділок в годині 8 вечером, в концертовій галі „Крістодора Гавз", евню Б і 9 вулиця, відбуваються проби, бо хор приготовляється до концерту. Дня 18 грудня постарається хор звеличати стрілецьку пісню, а з нею її тихого, невсипущого творця, знаного не тільки в музичних кругах, але також широкому загалови в краю і в Америці — Михайла Гайворонського. Для цеї цили хор одержав від нього його найновіші музичні композиції, які ширший загал матиме нагоду почути перший раз на вище згаданому концерті.

Хор має сьогодня 40 членів. Управа хору наміряє це число подвоїти і зробити з нього хор, гідний американської метрополії. Ці, що мають голос і охоту співати — можуть голоситися до діриґента перед кождою пробою.

Діриґентом хору є тепер наш відомий співак п. Палажій, абсольвент музичної школи в Медіоляні, Італія. На цьому місці почуваємося до милого обовязку подякувати нашому бувшому діриґентови, п. Кириченкови, за його чотиролітню працю в нашому хорі, як також хочемо висловити наш жаль, що його особисті справи не дали йому цеї справи продовжати.

Та маємо надію, що під кермою нового, енерґійного і вправного діриґента ця праця не тільки не перерветься, але на найближчому концерті хор „Бандурист" ще дещо додасть до піднесення свого старого й виробленого імени.

Як відомо, хор „Бандурист" є цілковито незалежним товариством. Хоч члени хору належать окремо до ріжних церковних хорів, а навіть до ріжних політичних уґруповань — в самому хорі панує повна згода і гармонія. Нашим завданням є служити українській пісні.

.Управа Хору.

КРОМПТОН, Р. Ай.

Праця, яку варто наслідувати.

В неділю, дня 9 жовтня б. р., мав я нагоду бути на річних зборах Молодечого Клюбу Танцюристів у Кромптон, Р. Ай. Збори не були дуже чисельні, бо Клюб нараховує в себе 28 членів, але дуже мене вразило те, що я почув при читанню звітів про діяльність Клюбу за минулий рік.

Збори відкрив голова Клюбу п. Федорович і в коротких словах висловив подяку членам Клюбу за їхню діяльність і запросив до дальшої, ще пильнішої праці. Далі здавали свої звіти секретар і скарбник.

Зі звітів виходить, що цей малий гурток молодих людей спромігся дати протягом року коло 30 виступів, які мали на меті ознайомити американське суспільство з українським мистецтвом, зокрема українським національним танком.

Грошевий оборот каси Клюбу виносив около $770, з чого було чистого приходу $180. Майно Клюбу виносить коло $170.

Гроші, які є в касі Клюбу, призначені на будову „Народнього Дому" в Кромптон. Не забуто і за Рідний Край, куди вислано $10. Крім того члени клюбу робили виїзди на ріжного роду підприємства, уряджувані українськими орґаніаціями в стейтах Месечусетс і Род Айленд з цілю попертя і навязання тіснішого звязку зі згаданими орґанізаціями. Таких поїздок було 36.

Протягом року відбулося 79 товариських сходин, з яких сім мали характер наукових викладів.

Про ріжного роду виступи членів Клюбу згадували завжди місцеві американські часописи, а деякі з них давали більші статті про Україну й українське мистецтво. Таких дописів було 52, а то в „Провиденс Нюз ·Трибюн", „Провиденс Джорнал„ „Провиденс Сондей Джорнал", „Провиденс Івнінґ Булетин", „Потоксет Велей Дейлі Таймс". Всі ці дописи були передруковані в часописи „Свобода".

По закінченню звітів були ріжного роду внески. Голова клюбу, п. Федерович, предложив дати баль, з якого чистий дохід мав би піти на українську виставу в Шікаґо. Одноголосно ухвалено дати такий баль.

Після коротких дискусій і промов висловлено вотум довіря старому урядови Клюбу і одноголосно затверджено той склад уряду в такому стані, як і є, себто до надзірної ради увійшли п. Василь Федерович, котрий є головою надзірної ради, п. Марко Гудима, секр. надзірної ради та Лука Москалик. Це батьки дітей Молодечого Клюбу. Самий же Молодечий Клюб вибрав головою п. Петра Кравчука, заступником Едварда Лодера, секретарем Юрка Гудиму і скарбником панну Меріон Шелест. Дуже щиру промову висловив гром. Болюх з Провиденс, який вказав на велике значіння праці Молодечого Клюбу для нашого поневоленого краю, зазначуючи, що тільки молоде покоління зуміє своєю працею збудити в американському суспільстві співчуття до нашого поневоленого народу.

На закінчення цього висловлюю бажання, щоби всі молодечі клюби наслідували своєю діяльністю цей маленький гурток молодих людей.

Іван Шило.

НА ДОПОМОГУ ШІКАҐОВСЬКІЙ ВИСТАВІ.

ГАРТФОРД, КОНН.

Виставовий Комітет Гартфорду розіслав колекторів по місті й вони збирають на допомогу влаштованню Української Вистави в Шікаґо. Просимо зібрані жертви сейчас відсилати до Шікаґа.

У Віліментик, Конн., зібрав гром. В. Гірчиця $52 і відослав їх до Шікаґа.

Зложили: В. Гірчиця $10; по $5: А. Савка, С. Кінчик, А. Лемешка, Н. Нагумич, П. Озут; по $2: К. Лукаш, В. Кінчик, Д. Довбуш; по $1: Священик, С. Пелех, Й. Дзвіник, П. Стецко, В. Іванчишин, Н. Дурняк, П. Туранський. А. Бутлемен, Ф. Абен, Г. Майне, О. П. Туранський.

За Виставовий Комітет Гартфорду:

Т. Галенда, предсідатель;
І. Саган, касієр;
П. Драпяк, секретар.

Скептицизм.

— Чи ви таки зовсім певні, що це не є заяча шкірка?

— Алеж ні, прошу пані, це найправдивіший лис.

— Одначе лис то є дуже хитре, підступне сотворіння.

Денис Пирч (Ню Гейвен, Конн.)

ОТЕЦЬ ПАНТЕЛЕЙ, АБО ЯК ТРЕБА ЖИТИ

Коли в старім краю епископ візитує свою дієцезію, то звичайно товаришать йому два каноніки, або, як їх інакше називали отці совітники. Не знаю, як воно тепер, але давнище так було.

І так одного разу вибрався епископ на візитацію. І де тільки зайде, то всюди його стрічають з великими церковними парадами й, розуміється, всюди гостять.

Але щодо гостини, то з владикою вже тяжка година була, бо не знати було, що йому дати. Він не пив, не курив, а навіть мяса дуже мало або й зовсім не вживав. Одним словом, жив святим життям. Саме так, як цей теперішний індійський Магатма Ґанді. Та бо й у святому писанні стоїть: „Требаж епископови бути непорочним, одної жінки чоловіком, тверезим, цiломудрим, тихим, несварливим... не срібролюбцем". І цього посланія владика точно придержувався.

А каноніки вже інакше. Вони жили собі вже більше по людськи: любили смачно попоїсти, закурити, а як було щось доброго й випити, то також, як то кажуть, за ковнір не виливали.

Заїхали вони до одного села, а там священик, що вийшов їм назустріч — сивий як голуб і видко вже дуже старий. По скінчених церемоніях ще питається епископ священика: „Скільки вам буде літ, отченьку?"

„О, вже, милостивий владико, вісімдесять доходить".

„Це поважний вік і, як бачу, то ви ще добре тримаєтесь", каже владика.

„Слава Богу, що можу триматися", відповідає старушок.

„А як ви, прошу, жили, що досягли такого глибокого віку?" — питається епископ.

„От так, владико, жию простим, невибагливим життям: не пю, не курю, мяса не їм, пости заховую, вчасно лягаю, вчасно встаю, працюю по силам, тай молюся Богу".

Тоді епископ звертається до каноніків і, щоб їм трошки притяти, каже до них: „Чуєте, отці совітники, от так ми повинні жити".

Каноніки вже нічого на це, лиш покивали головами. А що вони собі там думали, то вже їх діло. Досить, що були невдоволені, бо приняття було дуже скромненьке, та були голодні.

І так їздять собі з одної парохії до другої, аж вкінці заїхали до одного чистенького й чепурного села, що аж потонуло в садах і огородах. Напроти них виходить з процесією також видко вже старий священик, бо на голові в нього ані одного волоска, але здоровий, крепкий та червоний на лици, якби який офіцир від кавалерії, а голос у нього, як дзвін. Люди в селі кликали його отцем Пантелеєм.

По відбутих церемоніях заходять на приходство, а там довгий та широкий стіл аж гнеться від усякого роду „яствія та пиття". А все таке смачне й пахуче, що аж проситься їсти. Каноніки лиш слинку поликають та на владику боком позирають.

Позасідали до стола й, випивши з господарем для більшого апетиту по чарці доброї сливовиці, заїдають смачно й попивають правдивим угорським вином. А їх преосвященство лиш молочко сербають та бубликами закусують.

І коли вже трошки покріпилися, тоді почалася, як звичайно при добрім обіді, балачка то про це, то про те, а вже найбільше про церковні та попівські справи. Вкінци питається епископ отця Пантелея: „А скільки вам, отченьку, років буде?"

„Ви може й не повірили би, владико, але я вам покажу, бо я таки в тім селі родився. І приносить отець Пантелей вже дуже стару метрикальну книгу, та, показуючи владиці, читає: „Пантелей, рожден Року Божія 18..." Бачите, владико, якраз на св. Пантелея минула мені цього року девятьдесятка".

„Девятьдесять років!"—владика аж за голову вхопився. І ви ще такий міцний! Та як та ви, прошу, жили, що дочекалися такої глибокол старости?"

„Ось так, як мене тут нині бачите, владико. Люблю смачно попоїсти, що Бог дав, а як є що доброго, то й випити. Але, розуміється, вживаю всього під міру, щоб мені на здоровля вийшло. Лягаю спати, коли як випаде, а встаю рано, як і інші порядні люди, що не ліниві до роботи. Працюю від раня до вечера: в літі у полі або в пасіці, бо у мене, бачите, є бжоли, а в зимі на дворі свого ґаздівства доглядаю, бо я з того жию, а не чекаю на церковні доходи, аж мені там щось капне. Тай зрештою я за це не дуже дбаю. І так я по більшій части все на свіжому воздусі. За грішми дуже не вбиваюся. У мене є завжди стільки, що мені потрібно до життя, та ще з того й іншим даю, бо, звичайно, треба дати, де треба. Сплю спокійно, бо не журюся нічим, тай сповняю як слід свої священичі обовязки".

Тоді один з каноніків звертається до епископа і каже: „Ось як ми повинні жити, ваше преосвященство".

Преосвященний вже нічого на це не сказав, тільки запитався ще отця Пантелея: „А чи це правда, що я чув, всечесний отче, що ви ніяких проповідей у церкві не говорите?"

„Так, це правда, владико. Як я вже повище шістьдесять літ священиком, то трицять літ я проповідував, але на жаль, з того нічого не вийшло. Це все одно, що кидати горохом до стіни. Я побачив, що до. нашого меншого брата треба приступити з іншого боку. Йому треба здорової науки. Передовсім його треба навчити, як ґаздувати, щоби мав що їсти й щоби не бідував. А коли він не буде голодний, то, будьте певні, він тоді буде не тільки добрим християнином, але й добрим патріотом. Дальше, його треба призвичаювати до чистоти, щоб не валявся в бруді й щоб був здоровий. Таксамо треба викорінювати з нього всякі шкідливі привички й глупі забобони, щоб став культурною людиною. А вкінци дати йому приклад чесного християнського життя, щоб не був звірюкою, але правдивою людиною. Тай щоб, як то кажуть, не їв сильний слабшого, але помагав один другому в потребі.

„Отсе, владико, мої теперішні проповіди, якщо можна їх так назвати. А який з того вислід, то прошу перейтися по селі, а побачите. Я тут не потребую хвалитися, та нехай діло себе хвалить".

„Бачили, бачили, тай ще чули прекрасний спів, як ваші люди співали, йдучи на стрічу", відізвались каноніки.

„О, за спів я дбаю, бо ніщо так не ублагороднює людину, як гарний спів. Але тут уже заслуга нашого вчителя, що вивчив так гарно ціле село співати.

„Тай треба вам ще знати, що у нас нема того модерного хору, що то у ньому вигукують та викрикують, що бувало, як баси нераз гукнуть форте, то бідні й побожні старі жінки аж мліють під хорами з перестраху. Ну, й на що це здалося? Та бо й написано єсть: „Не в бурі та громах Господь, а Господь в тихому віянні". Бо церква не є театр або комедія, але дім Божий, дім молитви. У нас в неділю, колиб ви знали, як заспіває ціла церква нараз у два голоси, то аж серце радується, а душа підноситься до Бога".

Вислухавши це, тихий і богобоязливий архиєрей вже нічого не сказав, тільки, поблагословивши отця Пантелея, казав завертати до дому. Та бо він і бачив, що його дієцезія в найліпшому порядку.

А отці совітники також, подякувавши господареви за добру й щиру гостину й побажавши йому, щоб тішився ще многі літа кріпким здоровлям, всіли до повозу й зі своїм добрим, святим владикою поїхали у своясии.

Малий Апфельбавм оповідає при столі, що вчитель говорив їм, що на Алясці є шість місяців день, а шість місяців ніч. Старий Апфельбавм, почувши це, каже:

— Я хотів би там мати бизнес і хотів би там жити!

— Чому? — питається жінка.

— Уяви собі — каже Апфельбавм — приходить хтось із векслем, який треба заплатити, а я йому повідаю: „Прийдіть завтра рано!"

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

RECEPTION GIVEN DEPARTING PASTOR BY CONGREGATION.

Rev. John Hundiak and Mrs. Hundiak Honor Guests at Dinner.

Rev. John Hundiak, pastor of St. Nicholas' Ukrainian Church for the last two years, who recently received orders transferring him to a new pastorate in Carteret, N. J., and Mrs. Hundiak, were guests of honor at a dinner and reception tendered yesterday at noon by the congregation. Rev. Father and Mrs. Hundiak will leave for their new home late this week.

During that event addresses were made by Peter Kuchma, president of the Board of Trustees, Alex Zayac, for St. Nicholas' Ukrainian Brotherhood; Alex Bylo, for Ukrainian-American Citizen's Club; John Cotch; Mrs. Anna Yuzenkiw, for the Ukrainian Women's League; Mrs. Dominica Mastach, for St. Olga's Ukrainian Sisterhood; Nicholas Derevecky, vice chairman of the board of Trustees; Paul Boyko, for the "Rebirth of Ukraine" society; Miss Sonia Cotch, St. Nicholas' Ukrainian Junior Club; Rev. Father Hundiak and Mrs. Hundiak.

Rev. Father Hundiak was the recipient of personal gifts and gifts of gold from the various church and outside Ukrainian organizations. Mrs. Hundiak received many personal gifts.

(The Troy Record, Monday Morning, Oct. 10, 1932).

ВІДОЗВА

ДО ГРОМАДЯН УСТЕЧКА, ЗАЛІЩИЦЬКОГО ПОВІТУ.

Перед світовою війною громадяни Устечка почали будову „Народного Дому", в якім мали міститися: читальня Просвіти, склеп і театральна саля. Розуміючи вагу такої пожиточної інституції для нашого села, ми, без вийнятків, чим хто міг, причинялися до його здвигнення і коли би початок війни був протягнувся кілька місяців, „Народний Дім" був би укінчений, бо будівельні матеріяли майже всі були на місці заплачені.

Та грізний для нас перебіг війни забрав нам все, полишаючи неушкоджений мур, щойно розпочатий. Нинішні обставини, в яких знаходимося, промовляють за докінчення згаданої будівлі, бо в часі девять-місячної евакуації австро-російських війск обездомили нас в більщій частині, так, що тепер навіть не маємо відповідного дому до винаймлення на читальню, внаслідок чого наше село під просвітним оглядом стало далеко позаду в порівнанню до інших.

В 1926 р. ми одержали від краянів на еміграції, в Америці і Канаді, допомогу в сумі 200 долярів і була би будова почата, коли би нам власти не заперечили. Тому, що не було вигляду на скоре полагодження тих заперечувань, ми були змушені тимчасово купити домівку за 400 долярів, в котрій міститься склеп кооперативи і читальня „Просвіти". Тому, що молодіж взялася до освітної праці, до влаштовування аматорських вистав — брак власної салі немилосердно дається відчувати, а також унеможливлює нам освітну працю, бо згадана домівка затісна.

В цьому році хочемо взятися до дальшої будови, бо право до неї ми вже осягнули. Тому однак, що нарід наш переживає тепер велику господарську кризу, ми не є в стані власними силами її покінчити. І тому звертаємось отсим до Вас, Товариші в Америці і Канаді, з просьбою о допомогу. Хто чим може, хай причиниться до будови народньої інституції.

Жертви просимо пересилати на адресу: **„Читальня Просвіти" — Устечко, повіт Заліщики.**

За Будівельний Комітет:

Федір Шараварко, Михайло Гуцуляк, Петро Довганюк, Іван Дідич, Федір Скоревич, Степан Гловацький, Ілько Гуцуляк.

ДЗВІНКА МОНЕТА.

Вже віддавна курсують по світі дзвінкі монети.

Як їх виробляють?

Коли говоримо про виріб дзвінкої монети, то кажемо, що державна митниця чеканить монети. Перше всього державна скарбниця купує бажану скількість золота, або срібла, на монети. З черги випробовують металь, чи він чистий. По пробі так довго вичищують його всякими хемікаліями, аж доки він не стане зовсім чистий. Саме золото або срібло є замягке, щоби з нього чеканити монети. Саме золото легко гнеться й стирається. Щоби золото або срібло стало твердшим, домішують до нього малу, точно означену, скількість міди. Розтоплену сумішку цих двох металів виливають у форми подовгастих штаб. Штабу золота розточують на тонку пластинку завгрубшки золотих монет. Коли таку пластинку загартують, підставляють її під машину, яка витинає з неї кружельця завбільшки монет. Звідси ці золоті кружельця йдуть під машину, в якій знаходяться печатки з дуже твердого металю, на котрих є верхня й спідня прикраса монети. Ці печатки стискають золото кружельце згори й здолини з дуже великою силою долини з дуже великою силою й у той спосіб відбивають на кружельцях верхню й спідню прикрасу. Рівночасно довкола такого кружельця витискаються дрібнесенькі рівчики. Ці рівчики є на те, щоби несовісні люди не могли обрізувати грошей і в той спосіб шахрувати.

Коли вже монети зовсім викінчені, їх тоді важать і складають у пивницях державної скарбниці, поки не пустять їх в оборот. Щоби бути певному про вартість монети, підчас виробу важать її щонайменше 20 разів.

Старі, зужиті монети, знову вертаються до державної скарбниці; тут їх перетоплюють і знову чеканять з них монети.

До лікаря приходить пацієнт і жаліється перед лікарем на нирки. Лікар оглянув його та каже:

На жаль, годі щонебудь зробити. Мусите вмерти.

Пацієнт пішов до фершала. Фершал дав йому лікарство і хорий видужав.

Пізніше лікар стрінув виздоровця на вулиці:

— Що? — дивується — то ви жиєте?

— Таж бачите, пане доктор... Я був у звичайного фершала.

— У фершала? — здивувався лікар. — То певно мусів вас зле лікувати!

ВІСТИ З СІЧОВОГО БАЗАРУ „СУРМА".

103 АВЕНЮ А, НЮ ЙОРК.

Хто слідить за Радіо програмами Сурми, той бачить, що чим дальше, тим вони інтересніші. Тепер вже не лиш для тих, що мають селянську музику, але і для вище образованих програма Сурми інтересна й обдумана.

На слідуючу неділю буде програма „ВОЛИНЬ". А вже знаємо, що відбулися такі програми про ріжні части української землі, як: Гуцули, Закарпаття, Лемківщина, Бойки, Поділля, Західна часть Галичини й Полтава. Дальше на програмі є Покуття, Полісся, Холмщина, Чорноморці, Кубань і т. д.

Ціль таких програм є обзнакомити слухачів про великий український нарід, про звичаї, характер, пісню і музику. Кожда програма інакша, і як можливо, участь беруть Українці з тих околиць, про яких іде мова. Як ті програми відбуваються, скажемо вкоротці:

Точно в 9-тій год. рано пускається рекордовий український марш, підчас того маршу, котрий стишено, Анавнсер по англійськи говорить, хто грає і що буде дальше на програмі. Відтак представляє українського бесідника. „Добрий день вам, шановні слухачі і почесні члени української радіо програми! Сьогодня Волинь. Для вас, Галичан, Волинь лежить на північний схід від Львова. Між Поділлям і Поліссям, між ріками Буг і Тетерево. Земля там чорна, чим дальше на північ, то піскувата. Ліси дубові і соснові. Головне заняття людей: хліборобство, садівництво, бджільництво та управа цукрового буряка. Випас худоби тепер незначний, колись поширений.

Тисячу літ тому назад, до Володимира, Волинщина була під впливом Київського центра. В 11-тім століттю тут твориться новий осередок враз з Галицьким. Як прийшли Татари на Україну знищили центр з Київом, то Волинь тоді був новим центром. І тут прийшли війни і знищення. Волинь дісталася під панування Литви. Литва вженилася з Польщею і в 14-тім століттю Волинь дісталася під Польщу. Та українське життя на Волині ніколи не завмерло.

В 1580 році в Острозі засновано Академію. Там видруковано першу Біблію і багато літературних творів. Високі школи були засновані по більших містах на Волині, як: в Володимирі, Дубні, Луцьку, Чорній, Кременці, Пересопниці, в Дермані, в Константинові, Рахманові й Почаєві. Також в Почаєві була тоді друкарня, найбільша на Україні. При поділі Польщі 1793 року Волинь дісталася до Росії. 1918 року Волинь була зєднана знова з Українською Державою, а в 1920 році в Рижськім договорі розділено Волинь на двоє. Східна частина остала при Радянськім Союзі, а Західну віддано Польщі. Які там люди жиють, якого духа мають, зараз почуємо самих Волинців, які нам заграють. — Музика грає: „Ми гайдамаки".

Це все забрало 6 мінут, відтак дальше говориться цілих 24 мінут про визначніших одиниць, що видала Волинь ,наприклад: Модест Левицький, Вячеслав Липинський і другі, все переривано музикою і співом.

Багато бракує на програму, щоби можна назвати програму науковою, та хто уважно слухає, то багато може дечого навчитися. І такі програми повинні дальше іти на радіо. Та залежить від слухачів, як вони будуть відноситись зі своїм бизнесом до одинокого того рода українського підприємства в Ню Йорку.

Ось на слідуючий раз приготовляється для слухачів таки небувалий „сюрпрайз" на радіо, а це опера „КАТЕРИНА" з музикою і хором. Найліпші артисти, все як слід. Лиш щоб була ще сильніша стація і довший час. Щоб всі слухачі любителів в цілій Америці могли почути. Може колись. Може колись і більше слухачів буде почуватися до обовязку, коли програма подобається і бодай листа напишуть. Тепер ще є багато до бажання не лиш програмі, але і аранжерам програми.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН І ЗОЛОТИЙ ЛЕВ.

(81)

Карський переспав ніч дуже тривожно. Йому здавалося, що Тарзан уже запримітив, що він згубив свої діяманти й вернувся назад шукати їх. Він знав що Тарзан буде переслідувати їх трох, як тільки завважає згубу свого скарбу. Тому Карський рішив відлучитися геть від своїх товаришів та спробувати самому пробратися до берега океану. Він малював у своїй уяві, як то він буде розкішно жити в Парижі, Лондоні та в інших найліпших місцях Европи.

Над ранком, поки ще не розвиднілося, Карський подався в джунглі. Ранком його товариші побачили, що він десь зник. На траві вони знайшли сліди його ніг, котрі вели в джунглі. Отже для них стало ясно, що він подався туди. Та вони мало журилися своїм товаришем. Рішили, що він подався в джунглі у сні, а тому там безпечно став жертвою хижаків. А в той час Карський поспішав пробратися далі ледви помітною стежкою, протоптаною ні то звірями, ні то людьми-дикунами.

Куди ця стежка вела, він не знав. Думав лиш одно: що вона таки приведе його до берега моря. Він був узброєний у важкий револьвер та рушницю, але старався не стріляти, щоб не витрачати набоїв, яких було обмаль, а ще більше боявся виявити себе стрілом. Боявся Тарзанового переслідування, а тому, вибиваючися з сил, поспішав уперед. В одному місці йому перегородив стежку величезний вуж, що спускався з дерева, вичікуючи собі поживи.

Карський не стріляв у нього, щоб відкрити собі дальшу дорогу. Він рішив обійти цього вужа, подаючися вбік у кущі. Хоч дуже обережно він пробирався в кущі недалеко від вужа, то. всеж колючки ріжних кущів сотками впилися в його тіло. Він чув, як вони позастрягали в його одежі й усе глибше впивалися в тіло. Нарешті Карський вибрався знову на стежку, але які муки він почував! Все тіло свербіло й горіло, наче опарене окропом.